

GIỚI THIỆU HƯỚNG TIẾP CẬN REGGIO EMILIA VÀ ỨNG DỤNG TRONG BỐI CẢNH ĐỔI MỚI GIÁO DỤC MẦM NON TẠI VIỆT NAM

Nguyễn Thị Thành

Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương
Email: hathanh1073@gmail.com

Article history

Received: 20/01/2022

Accepted: 25/02/2022

Published: 20/3/2022

Keywords

Early childhood education, educational innovation, Reggio Emilia approach, Reggio Emilia approach application

ABSTRACT

Stemming from the requirements of the fundamental and comprehensive innovation in education and training in the context of globalization and international integration, early childhood education in Viet Nam currently seek breakthrough developments, especially teaching approaches in educational activities. This study shows that the Reggio Emilia approach is appropriate for the cause of reforming early childhood education in Vietnam. Applying this approach to learning projects for preschool children at Hoa Thuy Tien Practical Kindergarten has achieved positive results: children were active in discussing, interacting in groups and proposing ideas; creative in developing ideas and designing project activities; proud of the achievements. Teachers' professional capacity and necessary pedagogical skills were improved. The cooperation between the school and parents was really effective. Thus, it can be affirmed that the application of the Reggio Emilia approach to preschool education innovation in Vietnam is currently the right direction, yielding encouraging results.

1. Mở đầu

Hướng tiếp cận Reggio Emilia được nhà sư phạm Loris Malaguzzi phát triển tại thành phố thuộc Reggio Emilia, nước Ý và hiện nay đã phổ biến tại 145 quốc gia, trong đó có Việt Nam. Tinh thần của hướng tiếp cận này là giáo dục dựa trên việc phát huy năng lực tiềm ẩn của trẻ, tôn trọng và yêu thương trẻ thơ, tạo điều kiện tốt nhất về môi trường để trẻ trải nghiệm và phát triển. Từ năm 2020, hướng tiếp cận này được nghiên cứu, ứng dụng trong giáo dục mầm non (GDMN) tại Việt Nam và được giới thiệu tại Hội thảo “Hướng tiếp cận Reggio Emilia trong GDMN” tại Hà Nội ngày 09/10/2020 và tại TP. Hồ Chí Minh ngày 6/11/2020 (do Bộ GD-ĐT và Đại sứ quán Ý phối hợp thực hiện) với sự tham gia trực tuyến của Tổ chức Reggio Children (Ý). Đồng thời, tháng 12/2020, tại Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương, đội ngũ chuyên gia Reggio Children cũng đã tập huấn hướng tiếp cận này tới các nhà quản lý và GV mầm non nhiều tỉnh, thành phố. Đây là hướng tiếp cận khá mới mẻ đối với GDMN ở Việt Nam, vì vậy hầu như chưa có công trình nào nghiên cứu sâu về lĩnh vực ứng dụng hướng tiếp cận Reggio Emilia.

Nghiên cứu này giới thiệu hướng tiếp cận Reggio Emilia và các giá trị nền tảng, từ đó đề xuất việc ứng dụng hướng tiếp cận Reggio Emilia trong các hoạt động giáo dục ở trường mầm non nhằm hướng tới sự đổi mới GDMN. Kết quả thực nghiệm bước đầu với những dự án học tập cho trẻ tại Trường Mầm non Hoa Thủy Tiên thuộc Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương cho thấy, khi được tham gia học tập, vui chơi theo hướng tiếp cận Reggio Emilia, trẻ em được phát triển đầy đủ các lĩnh vực, khỏe mạnh về thể chất, sáng tạo về tư duy và hạnh phúc về tinh thần; GV được nâng cao năng lực chuyên môn và các kỹ năng sư phạm cần thiết; mối quan hệ hợp tác giữa nhà trường và phụ huynh thật sự hiệu quả.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Hướng tiếp cận Reggio Emilia trong giáo dục mầm non

Hướng tiếp cận Reggio Emilia ra đời và phát triển tại Reggio Emilia thuộc miền Bắc nước Ý - một thành phố rất coi trọng các tiện ích phục vụ cho trẻ em và gia đình. Những ngày đầu sau chiến tranh thế giới thứ hai, tại Villa Cella, một ngôi làng nhỏ ở Reggio Emilia, dân làng phải bắt đầu xây dựng lại cuộc sống của mình. Với số tiền ít ỏi đầu tiên nhờ bán một chiếc xe tăng, sáu con ngựa và ba chiếc xe tải còn lại khi quân Đức rút lui, họ quyết định bắt đầu tái thiết bằng việc xây dựng một trường mầm non. Họ muốn cho con cái của mình một tương lai tốt hơn thông qua việc xây dựng một mô hình trường học kiểu mới, nơi mà tất cả trẻ em sẽ được tôn trọng, tin tưởng và nhân văn (<https://www.reggiochildren.it/en/reggio-emilia-approach/timeline-en/>).

Về phương diện giáo dục, Reggio Emilia đã có uy tín trên toàn thế giới về tư duy cầu tiến và xuất sắc trong cách tiếp cận GDMN. Năm 1981, triển lãm “*Một trăm ngôn ngữ của trẻ em*” được tổ chức lần đầu tiên tại Reggio Emilia. Từ đó đến nay, hàng ngàn người đã tới Reggio Emilia mỗi năm để học tập kinh nghiệm, tham quan triển lãm “*Một trăm ngôn ngữ của trẻ em*”, hoặc tham gia những buổi tập huấn về hướng tiếp cận Reggio Emilia. Những trường mầm non ở Reggio Emilia đã được thế giới đánh giá là một hình mẫu của GDMN chất lượng cao, lấy trẻ làm trung tâm. Các dự án giáo dục được thực hiện tại các nhà trẻ và trường mẫu giáo của Reggio Emilia, minh chứng cho quá trình nghiên cứu liên tục ở cơ sở của dự án giáo dục và được trưng bày ở khắp nơi trên thế giới với nhiều phiên bản, thúc đẩy các cuộc gặp gỡ, thảo luận, tranh luận về giáo dục và về thời thơ ấu, giúp xây dựng một mạng lưới quan hệ quốc tế về GDMN ngày càng rộng rãi. Năm 1991, Tạp chí Newsweek của Mỹ công nhận Trường Mẫu giáo Diana, đại diện cho các nhà trẻ và trường mẫu giáo của thành phố Reggio Emilia là một trong mười trường học tốt nhất trên thế giới (Edwards et al., 2004, tr 16-19, tr 37- 40). Năm 1994, từ ý tưởng của Loris Malaguzzi, Trung tâm Reggio Children ra đời nhằm bảo vệ, thúc đẩy quyền và tiềm năng của trẻ em ở cấp địa phương, quốc gia và quốc tế, đồng thời tổ chức các hoạt động giao lưu văn hóa và sự phạm giữa các nhà trẻ, trường mẫu giáo của thành phố Reggio Emilia với các GV, học giả, nhà nghiên cứu trên thế giới. Ngày 29/9/2011, Quỹ trẻ em Reggio Children - Trung tâm Loris Malaguzzi được thành lập với mục đích thúc đẩy các dự án đoàn kết thông qua nghiên cứu và cải thiện cuộc sống của trẻ em và cộng đồng, thông qua việc thúc đẩy chất lượng GDMN ở Reggio Emilia, ở Ý và trên thế giới. Giáo dục trẻ theo hướng tiếp cận Reggio Emilia đã thu hút sự quan tâm nghiên cứu của các nhà sư phạm nổi tiếng thế giới như Howard Gardner, Jerome Bruner. Họ đã tham gia vào các dự án nghiên cứu nhằm gia tăng sự hiểu biết về cách thức trẻ em suy nghĩ và học tập (Thornton & Brunton, 2014, tr 10).

Loris Malaguzzi - nhà sáng lập hướng tiếp cận Reggio Emilia đã khái quát về hướng tiếp cận này như sau: “*Tạo ra một trường học thân thiện, năng động, sáng tạo, đáng sống, có thể lập thành tài liệu và truyền thông, một nơi để nghiên cứu, học tập, ghi nhận và phản ánh, nơi trẻ em, GV và gia đình cảm thấy thoải mái là điểm đến của chúng ta*” (Edwards et al., 2004). Hướng tiếp cận Reggio Emilia là một triết lý giáo dục dựa trên hình ảnh của một đứa trẻ có tiềm năng phát triển mạnh mẽ, tự tin và một chủ thể có quyền; trẻ có cách học riêng của mình, học qua hàng trăm ngôn ngữ và phát triển trong mối quan hệ với những người khác. Trẻ được khuyến khích và tạo điều kiện để tự giải quyết vấn đề và thể hiện ý tưởng, cảm xúc của bản thân. Giá trị nền tảng của hướng tiếp cận này là (Valentine, 1999; Thornton & Brunton, 2014):

- Trẻ có cả “*trăm ngôn ngữ*”, nghĩa là khả năng bên trong trẻ là không có giới hạn, trẻ đầy tiềm năng, mạnh mẽ và sáng tạo. Hãy tin tưởng và tôn trọng trẻ.

- Coi môi trường học tập là “*Người thầy thứ ba*”, các hoạt động giáo dục được thiết kế và tổ chức theo các hình thức có tính kết nối, kích thích sự tương tác, tò mò, khám phá và giao tiếp; thể hiện tính linh hoạt và thẩm mỹ cao.

- Nghệ thuật biểu đạt đóng vai trò trung tâm trong việc học tập của trẻ và là nơi tồn tại mối quan hệ học tập tương hỗ độc đáo giữa GV và trẻ em. Việc quan sát chi tiết và tài liệu về quá trình học tập được chú trọng nhiều hơn, quá trình học tập được ưu tiên hơn sản phẩm cuối cùng. Đây còn là một mô hình thể hiện mối quan hệ bền chặt giữa nhà trường và cộng đồng.

- Trong hướng tiếp cận Reggio Emilia, quá trình thiết kế (progettazione) các hoạt động giáo dục là nền tảng cho các trải nghiệm tại trường học. Trong suốt một dự án, trẻ em thể hiện một cách tự nhiên tinh thần của các nhà nghiên cứu, người chấp nhận rủi ro, nhà thiết kế và nhà thám hiểm. Tuy nhiên, hướng tiếp cận Reggio Emilia là một dự án nghiên cứu giáo dục lâu dài, luôn luôn đổi mới dựa vào những phản hồi đến từ kinh nghiệm về việc học của trẻ em, từ đội ngũ GV và các nhà giáo dục.

- Mối quan hệ giữa GV, trẻ em, phụ huynh là mối quan hệ hai chiều, mọi người thực sự lắng nghe và tôn trọng ý kiến của nhau, cùng hợp tác, chia sẻ.

2.2. *Bối cảnh đổi mới giáo dục mầm non hiện nay*

Toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế đang diễn ra mạnh mẽ tạo cơ hội thuận lợi cho nền giáo dục mỗi quốc gia tiếp cận xu thế mới, mô hình, phương pháp giáo dục hiện đại, tiên tiến. Trong xu thế đó, việc đổi mới căn bản, toàn diện GD-ĐT ở nước ta hiện nay đã đặt ra cho GDMN những yêu cầu đổi mới về mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức và chương trình giáo dục. Quan điểm xây dựng Chương trình GDMN cần hướng đến sự phát triển toàn diện và tạo cơ hội cho trẻ phát triển; giáo dục lấy trẻ làm trung tâm với phương châm giáo dục “*chơi mà học, học bằng chơi*”; trao quyền chủ động cho địa phương, cơ sở GDMN, GV trong việc lựa chọn, bổ sung một số nội dung giáo dục và triển khai kế hoạch giáo dục phù hợp với trẻ em mầm non và điều kiện của địa phương, của cơ sở GDMN (Bộ GD-ĐT, 2021). Dựa trên xu hướng phát triển GDMN chung của các nước tiên tiến theo quan điểm dạy học “*lấy trẻ làm trung tâm*”, việc áp dụng các chương trình giáo dục một cách linh hoạt, sáng tạo là rất cần thiết.

Với nền tảng ưu việt và những giá trị đặc biệt, hướng tiếp cận Reggio Emilia đã được khẳng định tại nhiều quốc gia, vùng lãnh thổ trên thế giới. “Hướng tiếp cận giáo dục dựa trên việc phát huy năng lực tiềm ẩn của trẻ, tôn trọng và yêu thương trẻ thơ, tạo điều kiện tốt nhất về môi trường để trẻ trải nghiệm và phát triển. Hướng tiếp cận Reggio Emilia có sự tương đồng với quan điểm GDMN của Bộ GD-ĐT, là “lấy trẻ làm trung tâm” (Trịnh Thị Xim, 2021), phù hợp với yêu cầu về phương pháp GDMN “tạo điều kiện cho trẻ được trải nghiệm, tìm tòi, khám phá môi trường xung quanh dưới nhiều hình thức đa dạng, đáp ứng nhu cầu, hứng thú của trẻ theo phương châm “chơi mà học, học bằng chơi”... nhằm kích thích và tạo cơ hội cho trẻ tích cực khám phá, thử nghiệm và sáng tạo ở các khu vực hoạt động một cách vui vẻ” (Bộ GD-ĐT, 2021). Vì vậy, chúng tôi đề xuất ứng dụng hướng tiếp cận Reggio Emilia tại các cơ sở GDMN nhằm hướng tới sự đổi mới GDMN ở Việt Nam hiện nay.

2.3. Đề xuất ứng dụng hướng tiếp cận Reggio Emilia tại các cơ sở giáo dục mầm non tại Việt Nam

Ứng dụng hướng tiếp cận Reggio Emilia vào GDMN Việt Nam đang trong những năm đầu, việc thực nghiệm của nhóm nghiên cứu tại Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương là bước đi quan trọng, làm căn cứ cho quá trình bồi dưỡng, hướng dẫn các cơ sở GDMN trong giai đoạn tới chọn ứng dụng phương pháp tiếp cận này, phù hợp với mục tiêu, định hướng phát triển của mình. Các nội dung cơ bản để triển khai ứng dụng hướng tiếp cận Reggio tại trường mầm non đòi hỏi cách làm việc nghiêm túc, bền bỉ với quá trình nhìn nhận, đánh giá lại và chỉnh sửa, từ kế hoạch, thiết kế, môi trường, dự án để mang lại hiệu quả ứng dụng cao nhất. Một số nội dung chính như được chúng tôi đề xuất như sau:

2.3.1. Thiết kế và triển khai kế hoạch/dự án

Rinaldi - nhà giáo dục uy tín của Reggio Emilia gợi ý rằng trước khi bắt đầu xây dựng các kế hoạch và hoạt động dành cho trẻ, chúng ta nên suy nghĩ về những điều sau: - Chúng ta hi vọng điều gì ở trẻ em? - Chúng ta mong đợi điều gì ở trẻ em? - Mối quan hệ giữa trường học và nghiên cứu là gì? - Mối quan hệ giữa nhà trường và giáo dục là gì? - Mối quan hệ giữa nhà trường, gia đình và xã hội là gì? - Mối quan hệ giữa trường học và cuộc sống là gì? - Trường học là một sự chuẩn bị cho hay một phần của cuộc sống (Rinaldi, 2013).

Đối với dự án Reggio Emilia, không có một quy trình thiết kế hay một kế hoạch “cứng”, mà thường xuyên được thiết kế, bổ sung theo quá trình làm việc của GV với trẻ và với các cố vấn sư phạm, cố vấn nghệ thuật. Điều này là khó khăn đối với các cơ sở GDMN tiếp cận Reggio Emilia tại Việt Nam trong thời điểm bắt đầu, vì thế các trường mầm non cần có sự hỗ trợ của cố vấn sư phạm nghiên cứu Reggio Emilia. Kế hoạch hoạt động khởi đầu cho một dự án có thể xuất phát từ nhu cầu của trẻ, từ mục tiêu, chương trình của GV đối với sự phát triển của trẻ, nghĩa là những vấn đề được thiết kế, xây dựng đều có ý nghĩa đối với trẻ. Quá trình thiết kế, xây dựng các kế hoạch dự án giáo dục theo hướng tiếp cận Reggio Emilia được chúng tôi đưa ra một số bước cơ bản để thuận lợi cho các trường bước đầu ứng dụng Reggio Emilia:

- *Bước 1. Thảo luận.* Thảo luận, khảo sát cùng trẻ để bước đầu xác định: *Trẻ đã biết gì? Trẻ muốn biết gì?* Thông qua các hoạt động trao đổi với trẻ trong lớp học, ra ngoài thực tiễn cùng trẻ quan sát, học hỏi, trao đổi,... Nhóm GV thực hành Reggio Emilia cùng nhau thảo luận, diễn giải, đặt ra các tình huống giáo dục phù hợp nhất với tâm lí, mong muốn của trẻ để từ đó xây dựng bối cảnh cho các hoạt động giáo dục.

Thảo luận là hoạt động thường diễn ra vào đầu các buổi sáng giữa GV với trẻ em và xen kẽ vào các thời điểm khác nhau trong ngày, trong tuần. Ngoài ra, các nhóm GV cùng các cố vấn sư phạm, cố vấn nghệ thuật thường xuyên thảo luận, diễn giải các vấn đề xoay quanh các giả định, các mối quan tâm của trẻ để có những cách nhìn, cách giải quyết, hướng đi phù hợp và tốt nhất trong thiết kế kế hoạch, xây dựng bối cảnh, môi trường và tổ chức các hoạt động.

- *Bước 2. Xác định mục tiêu/kết quả mong đợi.* Đó là những kết quả mong đợi của một quá trình hoạt động, trải nghiệm và nghiên cứu của trẻ. Mục tiêu trong dự án học tập của trẻ không phải là những yêu cầu cố định đặt ra từ đầu đến kết thúc dự án. Kết quả mong đợi không phải là những sản phẩm làm ra cuối cùng mà là quá trình hoạt động. Mục tiêu hoạt động dự án của trẻ có thể điều chỉnh, thậm chí điều chỉnh thường xuyên (khi trẻ và GV đã có kinh nghiệm hoạt động dự án), bởi quá trình triển khai dự án sẽ diễn ra rất nhiều các thảo luận, các phát sinh về nghiên cứu, các hứng thú mới nảy sinh...

- *Bước 3. Phát triển ý tưởng.* Các ý tưởng phát triển trong dự án được đưa ra căn cứ trên các buổi thảo luận của trẻ với GV, thảo luận giữa các GV và thảo luận giữa GV với các cố vấn sư phạm và cố vấn nghệ thuật. Các cố vấn có những nhận định, đánh giá và cùng GV đưa ra các tình huống dự kiến. Các tình huống này sẽ được gợi ý với trẻ trong các cuộc thảo luận để đánh giá mức độ quan tâm, hứng thú của trẻ. Trong thiết kế dự án, phân phát triển ý tưởng là một khâu được đánh giá là rất quan trọng. Các GV thực hành Reggio Emilia, cố vấn sư phạm và cố vấn nghệ thuật cần thực sự am hiểu những giá trị cốt lõi của hướng tiếp cận Reggio Emilia cũng như đánh giá, diễn giải được các mối quan tâm thực sự có ý nghĩa đối với trẻ trước khi thiết kế và triển khai các ý tưởng.

Bước 4. Xây dựng môi trường. Trong hướng tiếp cận Reggio Emilia, bối cảnh và môi trường là những vấn đề rất được quan tâm. Bối cảnh trong hoạt động Reggio được thể hiện bởi nhiều yếu tố, từ không gian, môi trường học tập trong các điều kiện cụ thể khác nhau, được xây dựng trong mối quan hệ với trẻ, với GV, với cộng đồng. Bối cảnh, không gian trong từng hoạt động có những yêu cầu khác nhau, có thể trong lớp, ngoài sân vườn, xưởng nghệ thuật,...

Môi trường luôn thể hiện hình ảnh của đứa trẻ, cách bài trí thân thiện, giàu tính thẩm mỹ, có tính mở và kết nối linh hoạt. Trong môi trường Reggio Emilia, vật liệu đóng một vai trò rất đặc biệt, đó là phương tiện quan trọng trong các hoạt động của trẻ, đồng thời góp phần hiện hữu trong các không gian hoạt động theo một cách riêng.

Bước 5. Thiết kế và tổ chức hoạt động. Trong thiết kế các hoạt động thì các thảo luận và đề xuất của trẻ em là yếu tố được đặt lên hàng đầu, GV thực hành Reggio Emilia thực sự cần đủ sự nhạy bén để nắm bắt được các câu nói, những băn khoăn thực chất và có giá trị giải quyết vấn đề, để từ đó diễn giải, đặt giả thuyết về các cách thức thực hiện, giải quyết vấn đề mà trẻ đề xuất. Thiết kế các hoạt động cần đảm bảo một số nguyên tắc: - Tính vừa sức với các nhóm trẻ; - Phát triển được tính sáng tạo trong các lĩnh vực hoạt động của trẻ; - Hình thành các kỹ năng cho trẻ; - Hình thành các nhóm nghiên cứu làm việc cùng nhau; - Hoạt động có tính hấp dẫn, gây nên sự tò mò, cuốn hút đối với trẻ; - Phù hợp điều kiện nhà trường; - Phù hợp điều kiện địa phương; - Có sự tham gia của cộng đồng. Tổ chức hoạt động thông thường được sắp xếp tổ chức từ dễ đến khó, từ đơn giản đến phức tạp, hình thức hoạt động đảm bảo sự phong phú, hấp dẫn trẻ, khiến việc chơi mà học, học bằng chơi diễn ra thật hào hứng, lôi cuốn trẻ. Mỗi nội dung giáo dục có thể được thực hiện thông qua một hoặc nhiều hoạt động. GV mầm non không thể tổ chức tất cả các hoạt động trẻ có thể tham gia mà phải lựa chọn hoạt động cho phù hợp với nội dung giáo dục và cơ hội học tập, phát triển của trẻ. Để lựa chọn được những hoạt động thích hợp cần dựa vào các căn cứ sau: - Hứng thú, mối quan tâm và mức độ phát triển của trẻ; - Hiểu biết và khả năng của GV mầm non; - Các điều kiện cơ sở vật chất của nhóm/lớp, của cơ sở GDMN; - Hoạt động phát triển cho trẻ nhiều khả năng; ở nhiều lĩnh vực; - Hoạt động thu hút sự tham gia của cha mẹ và cộng đồng.

- *Bước 6. Tập hợp tài liệu sư phạm (tư liệu hóa hoạt động giáo dục).* Trong hướng tiếp cận Reggio Emilia, việc tư liệu hóa hoạt động giáo dục và đánh giá trẻ có mối quan hệ mật thiết với nhau. Tư liệu hóa hoạt động giáo dục là cách các GV làm cho quá trình hoạt động của trẻ trở nên trực quan. Kết quả của tư liệu hóa hoạt động giáo dục là tư liệu/tài liệu về quá trình cũng như kết quả hoạt động của trẻ. Các tư liệu sư phạm phản ánh quá trình học hỏi, sự sáng tạo, phát triển về mọi mặt của từng đứa trẻ cũng như cả một nhóm làm việc. Đây là một tư liệu rất có giá trị, là công cụ giúp GV, nhà sư phạm và phụ huynh đánh giá được đầy đủ những mặt phát triển của trẻ, nhìn nhận được những tiềm năng nổi bật, những đam mê, hứng thú của trẻ.

2.3.2. Kết quả thực nghiệm

Để đánh giá hiệu quả và sự phù hợp của hướng tiếp cận Reggio Emilia trong GDMN, từ tháng 10/2020 đến tháng 6/2021, chúng tôi thực nghiệm ứng dụng hướng tiếp cận này trong các dự án học tập tại Trường Mầm non Thực hành Hoa Thủy Tiên thuộc Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương, với 94 trẻ thuộc 4 độ tuổi ở 5 lớp, trong đó: 1 lớp nhà trẻ (24 -36 tháng tuổi) gồm 16 trẻ; 1 lớp mẫu giáo bé (36-48 tháng) gồm 18 trẻ; 1 lớp mẫu giáo nhỡ (48-60 tháng) gồm 20 trẻ và 2 lớp mẫu giáo lớn (từ 60-72 tháng) gồm 40 trẻ. Khi ứng dụng hướng tiếp cận Reggio Emilia, Trường Mầm non Thực hành Hoa Thủy Tiên đã có đủ các nguồn lực bước đầu, sẵn sàng để thực nghiệm hướng tiếp cận này. Đội ngũ giảng viên thuộc Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương là các nhà sư phạm thuộc nhóm nghiên cứu về hướng tiếp cận Reggio Emilia; các cố vấn nghệ thuật là các giảng viên nằm trong nhóm nghiên cứu, được đào tạo về mỹ thuật; các GV mầm non Trường Mầm non Thực hành Hoa Thủy Tiên đã được dự các khóa học đào tạo về Reggio Emilia; cơ sở vật chất cơ bản phục vụ hoạt động trải nghiệm, học tập, vui chơi cho trẻ ở các độ tuổi;...

Ví dụ: Dự án Khủng long, thực hiện vào năm học 2020-2021.

(1) Thiết kế và triển khai kế hoạch/dự án: Dự án Khủng long

- *Bước 1: Thảo luận.* Đây là dự án học tập xuất phát từ bối cảnh một bé trong lớp mang đến trường một chú khủng long ăn cỏ được làm bằng chất liệu nhựa, hình dáng và màu sắc rất sống động khiến nhiều bạn nhỏ trong lớp rất hứng thú. Đánh giá được mức độ quan tâm của trẻ, các GV trao đổi, đánh giá và quyết định cho cả lớp thảo luận vào đầu giờ học. Các cô đưa ra vài câu hỏi gợi ý: Các con biết những gì về khủng long? Có thể tìm hiểu về khủng long ở đâu? Sau buổi thảo luận, mỗi trẻ đều có những câu hỏi hoặc câu trả lời về rất nhiều nội dung liên quan như: Khủng long còn sống không? Khủng long có bao nhiêu loài? Khủng long ăn gì để lớn? Vì sao khủng long chết?... GV đưa ra gợi ý trẻ biết cách về nhà tiếp tục tìm hiểu về khủng long qua Internet, đọc chuyện với bố mẹ.

- *Bước 2. Xác định mục tiêu/kết quả mong đợi.* Các GV đánh giá, diễn giải và dự đoán các mối quan tâm của trẻ để lựa chọn nội dung dự án và đưa ra những định hướng lớn để xây dựng mục tiêu cơ bản cho dự án.

+ Trẻ biết đặt câu hỏi về vấn đề/nội dung liên quan đến khủng long; + Trẻ đưa ra cách thức tìm hiểu nội dung, phát triển các ý tưởng nghiên cứu; Trẻ yêu thích động vật; + Trẻ có mong muốn bảo vệ động vật khỏi những nguy cơ trong tương lai; + Trẻ tập trung, say mê, hạnh phúc tham gia các hoạt động dự án.

- *Bước 3. Phát triển ý tưởng.* Trẻ tiếp tục tìm hiểu về khủng long thông qua nhiều kênh khác nhau. Cô giáo và trẻ cùng tìm hiểu trên mạng Internet; bố mẹ đọc, kể chuyện cho trẻ nghe; lớp mời chuyên gia về động vật đến chia sẻ các kiến thức sâu hơn về khủng long với trẻ; trong đó, nhà trường và phụ huynh kết hợp có hoạt động thăm bảo tàng tự nhiên để trẻ được tiếp cận trực tiếp với thông tin, hình ảnh và chuyên gia tại bảo tàng. Trẻ tìm hiểu, đặt các câu hỏi, trẻ đề xuất ý tưởng bằng các hình thức thể hiện như vẽ, nặn, làm mô hình, kể chuyện, sáng tác thơ, các thí nghiệm,... Các GV thảo luận cùng các cố vấn sư phạm, cố vấn nghệ thuật để đánh giá, đưa ra các định hướng hoạt động phù hợp trong các lĩnh vực khác nhau, thông qua các hoạt động giúp trẻ làm rõ các câu hỏi, những thắc mắc tò mò về khủng long.

- *Bước 4. Xây dựng môi trường.* GV tập hợp các vật liệu, xây dựng các bối cảnh, môi trường liên quan đến những đề xuất, mong muốn của trẻ liên quan các nội dung trẻ muốn tìm hiểu, học hỏi về khủng long bao gồm: - Lớp học với các vật liệu phong phú, các con khủng long mô hình do bố mẹ trẻ mang đến, các sách báo, tranh ảnh liên quan. Trẻ đề xuất các không gian làm việc trong lớp, tại xưởng nghệ thuật, ngoài khu vực quảng trường,...

- *Bước 5. Thiết kế và tổ chức hoạt động* - là quá trình cùng thảo luận, tìm kiếm của trẻ em và GV. Các hoạt động học tập, “nghiên cứu” được hình thành qua quá trình quan sát, đánh giá, diễn giải tỉ mỉ và đầy sự am hiểu của các GV, các cố vấn sư phạm đối với trẻ. Dựa trên nhu cầu, nhận xét, đề xuất của trẻ, nhằm làm sáng tỏ những vấn đề mà trẻ muốn biết, muốn tìm hiểu, tò mò những vấn đề liên quan đến khủng long.

GV sẽ diễn giải, gợi ý một số hoạt động trên cơ sở quan sát, đánh giá các nhu cầu, đề xuất của trẻ. Các hoạt động nhằm thực hiện ý tưởng của trẻ, hình thành kinh nghiệm và làm rõ mục đích tìm hiểu của các nhóm trẻ như: Hoạt động tạo hình với vẽ tranh truyền, vẽ sơ đồ mô hình hang động, nặn khủng long; Hoạt động khám phá khoa học với các hoạt động trải nghiệm bổ ích như “bé làm nhà khảo cổ” để đi tìm các bộ xương khủng long hóa thạch, thí nghiệm về núi lửa phun trào để giải thích nguyên nhân loài khủng long bị tuyệt chủng...; Hoạt động phát triển ngôn ngữ với nhiều hoạt động đan xen hoặc cụ thể như: cùng sáng tác truyện về khủng long, kể chuyện theo tưởng tượng sáng tạo, dùng nhân vật cắt vẽ để kể truyện với bàn ánh sáng,... Hoạt động làm quen với toán thông qua đo, tính toán, xếp hình chiều cao, chiều dài của khủng long, đo và so sánh các bộ phận của một số loài khủng long bằng các vật liệu như dây ni lon, giấy cuộn,... (theo các số liệu tại bảo tàng).

Tổ chức hoạt động trong các môi trường, bối cảnh đã được chuẩn bị. GV và các tổ chức cộng đồng chuẩn bị các vật liệu, hỗ trợ trẻ trong quá trình trẻ làm việc theo nhóm hoặc khi trẻ làm việc tại các địa điểm khác nhau. Trong các hoạt động diễn ra có thể phát sinh những mối quan tâm sâu hơn hoặc là vấn đề mới trong dự án, GV cần cùng nhau đánh giá, linh hoạt để cùng trẻ tìm các cách thức bổ sung, mở rộng dự án (là những hoạt động có ý nghĩa đối với quá trình phát triển của trẻ).

Hoạt động cộng đồng: Đối với quá trình học tập của trẻ, ngoài sự tham gia của nhiều thành phần trong phạm vi nhà trường, từ các nhà sư phạm, cố vấn nghệ thuật, các cán bộ quản lý trường học, các thành viên nhà trường từ các bác bảo vệ, nhà ăn,... còn có sự tham gia của nhiều đối tượng cộng đồng như phụ huynh, các tổ chức xã hội,... Họ tham gia hỗ trợ trẻ trong rất nhiều vấn đề từ tập hợp thu gom vật liệu cho học tập, nghiên cứu; hỗ trợ tổ chức các hoạt động nghiên cứu tại nhà, đi tham quan thực tiễn, tổ chức trưng bày,...

- *Bước 6. Tập hợp tài liệu sư phạm.* Đây là quá trình diễn ra xuyên suốt trong cuộc sống trường học của trẻ em theo hướng tiếp cận Reggio. Có nhiều cách tổng hợp, ghi chép tài liệu sư phạm về hoạt động học tập, nghiên cứu của trẻ như ghi chép, chụp ảnh, ghi âm, quay video, vẽ, sơ đồ hóa,...

Trong các hoạt động thảo luận, GV dùng nhiều hình thức để ghi chép lại nội dung trao đổi của trẻ, các câu hỏi, những diễn giải, quan điểm, kinh nghiệm của trẻ bằng cách viết vào sổ, quay video, ghi âm, chụp ảnh,..., mỗi cách làm đều có mục đích cụ thể. Khi chụp ảnh, GV cũng lựa chọn là chụp cận cảnh hay chụp xa, chụp cá nhân hay nhóm nhỏ, nhóm đông; Khi ghi chép, GV cần chọn ghi những câu nói, những bản thảo, những đề xuất của trẻ chứ không phải ghi lại toàn bộ các cuộc thảo luận. Việc quay video cũng có những ý tưởng nhằm ghi chép lại những hình ảnh một cách chọn lọc để chuyển tải hành trình học tập của trẻ;...

(2) Đánh giá kết quả

Trong giai đoạn đầu ứng dụng hướng tiếp cận Reggio Emilia vào GDMN Việt Nam, chúng tôi nhận thấy những kết quả bước đầu rất đáng khích lệ đối với trẻ em mầm non và các GV tại Trường Mầm non Thực hành Hoa Thủy Tiên khi được tham gia học tập, vui chơi theo hướng tiếp cận này. Trẻ em được phát triển đầy đủ các lĩnh vực, khôe

mạnh về thể chất, sáng tạo về tư duy và hạnh phúc về tinh thần; Các GV và cả nhà trường luôn tràn đầy năng lượng tích cực; Mọi quan hệ hợp tác giữa nhà trường và phụ huynh thật sự hiệu quả. Cụ thể:

- *Về phía trẻ em*: Trẻ em tham gia hoạt động giáo dục theo hướng tiếp cận Reggio Emilia làm việc tương tác nhóm hiệu quả; + Đã có sự chủ động đề xuất các ý tưởng về dự án; + Tích cực trong các hoạt động thảo luận giữa trẻ với trẻ và giữa trẻ với GV; + Có sự sáng tạo trong phát triển ý tưởng dự án; + Sáng tạo trong thiết kế hoạt động dự án; + Say mê hoạt động trong dự án; + Tự hào về những thành quả đạt được của bản thân và nhóm làm việc.

Bên cạnh đó, trẻ còn gặp khó khăn trong tham gia hoạt động theo dự án như: + Một số ít trẻ chưa tương tác nhóm hiệu quả; + Một số kỹ năng tạo hình cơ bản như nặn, vẽ nét, sơ đồ hóa, chấp ghép chưa tốt; + Phần lớn trẻ thiếu nhiều kỹ năng sử dụng các dụng cụ như kéo, búa...; + Trẻ còn chưa có kỹ năng khai thác vật liệu đa dạng.

- *Về phía GV*: Sau một năm học đầu tiên thiết kế và thực nghiệm các thiết kế, các dự án theo hướng tiếp cận Reggio Emilia, chúng tôi nhận thấy: + GV được phát triển chuyên môn sâu hơn về hướng tiếp cận Reggio Emilia; Năng lực quan sát, lắng nghe ngôn ngữ trẻ em nhạy bén và tinh tế hơn; + Hình thành năng lực nghiên cứu khoa học và năng lực nghiên cứu cùng trẻ; + Hình thành năng lực thiết kế môi trường là “người thầy thứ ba” của trẻ; + Hình thành năng lực tư liệu hóa sự phạm; + Nâng cao năng lực đánh giá kết quả giáo dục trẻ thông qua dự án học tập theo hướng tiếp cận Reggio Emilia.

- *Về phía phụ huynh*: Các gia đình có sự gắn kết mật thiết với nhà trường, với các phụ huynh cùng lớp, nâng cao trách nhiệm giáo dục trẻ, hiểu rõ các hoạt động diễn ra tại nhà trường và luôn đồng hành với các hoạt động học tập của trẻ. Phụ huynh tích cực cùng trẻ tìm hiểu, học tập các kiến thức mới bằng cách đọc, kể chuyện cho trẻ, lên Internet cùng trẻ tìm hiểu kiến thức mới, tải hình ảnh, thu gom vật liệu tái sử dụng, cùng GV tổ chức các hoạt động trải nghiệm thực tiễn cho trẻ.

3. Kết luận

Tiếp cận Reggio Emilia đã thành công tại nhiều quốc gia, tạo nên một sức lan tỏa rộng lớn về uy tín và ảnh hưởng với GDMN trên thế giới. Hướng tiếp cận Reggio Emilia đã và đang được các nhà giáo dục chú ý và sử dụng phổ biến ở nhiều nước trên thế giới vì tính ưu việt và những giá trị đặc biệt, với mục tiêu phát triển năng lực người học, tăng cường hoạt động trải nghiệm, tổ chức các hoạt động giáo dục dựa trên thuyết kiến tạo với tinh thần tôn trọng trẻ, mỗi trẻ là một cá nhân riêng biệt, vì vậy con đường học tập mà mỗi trẻ lựa chọn rất đặc trưng. Mỗi trẻ có được cơ hội bước ra thế giới, thách thức chính bản thân mình để học và phát triển xa hơn và sẵn sàng trở về để phục vụ, đóng góp cho đất nước mình, dân tộc mình. Tiếp cận Reggio Emilia trong GDMN giúp trẻ không chỉ có cơ hội trở thành phiên bản tốt nhất của chính mình, mà còn trải qua hành trình trưởng thành ý nghĩa và đầy sắc thái, giúp trẻ giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc của mỗi quốc gia. Kết quả nghiên cứu cho thấy, ứng dụng hướng tiếp cận Reggio Emilia trong đổi mới GDMN ở Việt Nam hiện nay là một hướng đi đúng, mang lại hiệu quả khả quan. Qua việc tham gia các dự án học tập theo hướng tiếp cận này, trẻ tích cực, chủ động, sáng tạo trong việc xây dựng và thực hiện các ý tưởng, đạt được những thành quả của bản thân và nhóm làm việc; đồng thời, GV được phát triển chuyên môn và hình thành các năng lực sự phạm cần thiết; tăng cường sự gắn kết và đồng hành của phụ huynh với nhà trường.

Tài liệu tham khảo

- Bộ GD-ĐT (2021). *Thông tư số 01/VBHN-BGDĐT ngày 13/4/2021 ban hành Chương trình giáo dục mầm non*.
- Edwards, C., Gandini, L. & Forman, G. (2004). *The hundred languages of children - The Reggio Emilia approach - Advanced reflections*. Greenwood Publishing Group.
- Reggio Emilia Approach. *Educational experience in Reggio Emilia has its origins in the late nineteenth century. Women played a fundamental role in this history*. <https://www.reggiochildren.it/en/reggio-emilia-approach/timeline-en/>
- Rinaldi, C. (2013). *Re-imagining childhood - The inspiration of Reggio Emilia education principles in South Australia*. Adelaide Thinker in Residence.
- Thornton, L. & Brunton, P. (2014). *Bringing the Reggio approach to your Early Years Practice* (Series edited by Sandy Green). Routledge Publishing.
- Trịnh Thị Xim (2021). *Một số vấn đề liên quan đến quan điểm xây dựng chương trình giáo dục mầm non Ý (Italia) và đề xuất quan điểm xây dựng chương trình giáo dục mầm non Việt Nam sau 2020*. Hội thảo “Đề xuất quan điểm xây dựng chương trình giáo dục mầm non sau 2020”. Bộ GD-ĐT, tr 75-87.
- Valentine, M. (1999). *The Reggio Emilia Approach to Early Years Education* (Early Education Support). Publishing: Learning and Teaching Scotland.